

نمونهٔ اخلاق

مرفی: آ. ا.

ناشری:

معارف کتبخانه سی

КАЗАНЬ

Типо-Литографія Н. М. Чижовой.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله رب العالمین، والصلوة والسلام علی سید المرسلین.

۷ ﴿برنجی درس. کتاب و سنت گه ایپهر مک﴾

مؤمن مسلمان بولغان بنده لرگه، اسلام دینینه قرآن حکمینه
ایپهر رب، شوندن آیرولماسقه تیوشدر. شونک ایچون الله تعالی
حضرتلری (واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا) یعنی الله نك جبینه
شریعت حکملرینه بارچه گز یابشگز، وشوندن آیرلما گز دیمشدر.
ای عزیز بالالر! دنیا ده و آخرتده بختلی بولیف دیسا گز،
شریعت قوشقان یول ایله یوررگه غیرت واجتهاد ایدگز! ورسول-
الله نك خلقی ایله خلقلانورغه طرشگز، وهر نوسه دین قدرلی بولغان
دینمزی طانورغه وقرآن کورسه تگان هر تورلی سعادت یوللرینی
آکلارغه طرشگز! انسان قرآن حکمینه تابع بولوب، شول قرآن
قوشقاچه یوردکده دنیا و آخرت سعادتینه ایرشور. چونکه قرآن
آدملرنی دنیا و آخرت ترقیسینه سوق ایدر. قرآن نك کوبرك حکمی
عقلغه موافق ایدکینی اویلا گز.

(۲) نچی درس . اعتقاد بیاننده

بیرلرنی و کولکرنی، وبارچه مخلوقاتنی بوقدن بار قیلغان
 الله تعالی حضرتلری باردرد و بوردرد، هیچ مثلنی و تیکداشی یوقدر.
 و هیچ نرسه گه اوخشاماغاندر و مخلوقانده بولا طورغان آشامق، اچمک،
 یوقلامق کبی صفتلردن پاک و منزهدر. هیچ کمدن طوغماغان و هیچ
 کمنی طوغدرمامشدر. اورندن و جهندن موکسزدر. و هربرکیه چیلک
 صفتلردن براق اولوب، هربر کورکام صفتلر ایله صفتلانغوجیدر.
 الله تعالی نك حیاة (ترکلك) علم (بلمك) قدره (کوچ بیتمك) سمع
 (ایشتمك) بصر (کورمك) اراده (تلامك) تکوین (بولدرهق) کلام
 (سویلهشمك) صفتلری باردرد. الله تعالی بارچه صفتلری ایله قدیم
 وابدیدر. یعنی اولی و آخری یوقدر. آخرتده جنت اهللری
 الله تعالی نی کوره چکلردر. قیامتده بخشى بنده لرگه جنت و رحمت
 ویمان بنده لرگه ده الله نك عذابى اولاقدر. بخشى ویمان بنده دن
 قبرگه بارغاج دینندن و عملندن سوأل قیلنمق حقدرد. دنیاده و قنده
 بخشى عمل قیلغان بنده لرگه شول قبرده نعمت، ویمان گناه قیلغان
 بنده لرگه قبر عذابى اولاقدر. بولارنك جمله سی حق و ثابتدر.
 اولگانندن صوگ تریلوب قوبارلمق، والله تعالی حضورینه بارب
 جواب بیرمك، عمللر اولچانمك، دنیاده قیلغان یمان و بخشى
 عمللرنك یازلغان عمل دفتلری ویرلمك، جهنم اوستینه قورولمش
 صراط کوبرندین کیچمك، و گناهلی مؤمن بنده لرگه پیغمبرلرنك
 و باشقه بخشى آدملرنك شفاعتی بواق هر قایوسی حقدرد. هر بوسینه
 اشانورغه تیوش و فرضدر. رسول الله نك معراجی حق و ثابتدر.
 شویله که بر کیچه نی رسول الله اویاغ حالنده جبرائیل فرشته کیلوب

رسول اللہ ایلہ مکہ دہ بولغان مسجد حرام دیگان کعبۃ اللہ دن، شام شہرندہ بولغان مسجد اقصاغہ بارب، آندن کوکگہ منوب اللہ تعالیٰ تلہ گان اورونلر نی سیر ایدوب بنہ مکہ گہ قایتمشدر. شول قدر بیلر نی سیر وتماشا قیلماق، اللہنک قدرنی ایلہ بیک قسغہ وقتندہ واقع بولمشدر. رسول اللہ اول معراجنی صحابہ لر گہ سویلہ مش. اللہنک قدرتینہ کامل اشانغانلقلر نندن صحابہ لر بارچہ سی قبول وتصریف قیلمشلردر.

(۳ نچی درس. عمر - وقت)

افندیلر! کیچردککز و قتلر، واوزدر دقکز عمرلر بیک قدرلی نرسه در. (وقت نقدرد دیمشدر) شونک ایچون عمرکزنک قدرینی بیک بلسکز! وقتکزنک بر مینوتینی بوشقہ بیبارمه کز! خصوصاً مدرسہ دہ و قتلرکز عمرکزنک بیگراک قدرلی و قتلری بولدقن آرتق دقت قیلکز! فائده سز اشلر ایلہ شغللانونوب عزیز عمرلرکزی برباد قیلما کز! دینمزنک حقیقتینی آکلارغہ تش و طرناقلرکز ایلہ یابشکز، بو خصوصاً هیچ کمدن عارلنمای تز چوگوب اوگرانورگہ طرشکز؛ عالم ایلہ نادان و جاهل کشیلر آراسنده بولغان فرقنی آکلارکز! مدرسہ لرکزنک ترتیبلی، ودرسلرکزنکده. نظاملی بولووینه دقت ایدکز، بو خصوصاً کیشکاش و مشاوره لر ایدوب استاذ و معلملرکزه عرض قیلکز. لکن ادب انصاف دائره سندن چغارغہ طرشماکز، اصلاح و ترقیگہ طرشماق بیک بخشی اشدر. لکن طوغری و شدتلی هجوملر ایلہ جفالانونبقنه اصلاح تابلمیدر. بلکه وقار و توبلی کیشکاشلر، و بیک نق اجتهادلر و غیرتلر ایلہ گنه وجودکہ کیلدیکینی خاطرکزدن چغارماکز!

(۴) نچی درس . جو ماردلق و صارانلق

الله تعالیٰ نك بیریگان مالینی تیوشلی و لازم بیلرگه صرف قیلورنی جو ماردلق، و تیوشلی اورونغه صرف قیلماغانئیده صارانلق دیرلر . جو ماردلق نه قدر ماقتاولی بر صفت بولدیفی کبی، صارانلقده شول قدر مذموم و نچارلقدر .

الله تعالیٰ آدملرنی بعضیسینی بای، و بعضیسینی فقیر یاراتمشدر . و اوزینك فضلندن و رحمتندن بیریگان مال ایله مسکین و یتیملرنی شادلاندرمق و بوندان باشقه دین و معرفت یوللرینه، و علم اهللرینه کوچ بیتکان قدرلی یاردم قیلمق زور ثوابلی اشلردر . توغریسی انسانیت لكدر . شونك ایچون ماللرگزنك زکاة، عشر کبی واجب حقلمینی اوتاگز! شونك برکننده قالغان ماللرگز ایله طنج و راحت معیشت قیلورسز، الله تعالیٰ دن ضور ثواب آلورسز!

(۵) نچی درس . اسلامیت — مسلمانلق

بارچه عالمنك بر خالقی اولدیغینه، و محمد علیه السلام نك حق پیغمبر ایدیکینه اشانوب اسلامیت نك هر حکمینی قبول قیلغان آدملرگه مؤمن و مسلمان دیرلر . الله نك برلکینه اشانوبه محمد علیه السلام نك پیغمبرلکینی تصدیق یاخود قبول قیلماغانلرغه، و بونلردن انجیل، تورات کبی الله نك ایندرگان کتابلرینك برسی ایله عمل قیلوچیلرغه کنای دیرلر . آنلر باشقه لرغه قاراغانده اسلامغه یقین اولدیغندن بزگه آلارنك بشرگان آشلارینی و صوبغان اینلرنی آشامق ملالدر .

الله دن باشقهغه (آيغه، قوياشقه، يولدزغه، اوتقه) بلم طاغن نرسه لرگه عبادت قیلوچیلرني مشرك يا خود کافر دیرلر. بسو عالمنک بو خالق بولد یغینه اشانماغان احمق و دینسز کشیلرنیده دهري يا خود جوسی دیرلر. دین و شریعت حکملرندن کولمک، مسخره قیلماق، آخرت کونلرینه، وفرشته لرگه اشانمای آنلرني بیگلگه صایمق کبی اشلرده بزم اسلام شریعتنده کفرلکدر. شونک ایچون بونک کبی ناچار اشلردن صاقلانمق و براق اولمق فرضدر.

(٦) نچی درس. امر بالمعروف نهی عن المنکر

آدمنی ناچار اشلرندن طیوب، بخشی اشلرني قیلورغه قوشونی امر بالمعروف، نهی عن المنکر دیرلر. یاقتی بوز طاتلی سوز ایله تأئیرلی وعظ نصیحت قیلوب برهونی یامان اشندن بخشیلغغه دیملمک شریعتده بیک ثوابلی، و آندای آدملرده اللهنک ایگ سیوکل بنده لریدر. ایگ اؤل اوزینک شریعت یوانچه یوروب اسلامیت آداب لرینی رعایه قیلوب کورکام خلقلر ایله زینت لندکن صوگره باشقه کشیلرنیده شول طوغری یولغه اونده مک، والله تعالی راضی بولغان بخشی اشلرگه دیملمک بیک بخشی اشدر.

بونداي آدملرني هر کم سوهر. و آنلرني احترام واکرام قیلماغه هر کم بورچلیدر.

بونداي آدملر ایگ اؤل شهر وقریه لرده بولغان محله اماملریدر. اها لیغه (خلقغه) اسلامیت و شریعت نی تمام طانندقدن صوگره دنیا و آخرت ترقی سینه داعی بولغان وعظ لر سویلاب اها لینی معرفت نورلری ایله نورلاندراق اماملرمنک برنجی لازم وظیفه لریدر.

يامانلىقنى طيوب بىخشىلىقىغە دىمىلەمك فقط اماملىرىغە غنە خاص اولماي بىلكە سوزگنى قبول ايتەردى كشىلىرىنى اللە رضالى اوجون بىخى بولغە، وطوغرى فىكرگە دىمىلەمك هر كىمگە بىك كوركام اشدر. جناب حق آرامزده بوندای واعظ و ناصح لىرى آر تىدرسون!

(۷ نچى درس. حلم - شفقتلى بولوق)

هر نرسە گە شفقنلى، و آچوچان بولماي يومشاق كوئىللى بولوق بىك گوزل بر خلقدر. آچو كىلگان وقتلورده آچوئنى باصوب صبر ايتوب قالماقلى بىك ثوابلى اش بولغانغە كوره رسول اكرم حضرتلىرى (وَجِبْتُمْ مَحَبَّةَ اللَّهِ عَلَى مَنْ أَغْضَبَ فَحَلِمَ) يعنى (آچوى كىلورده) شول آچوى سببلى بر ناچار اش قىلمى صبر ايتگان بنده گە اللە نك رحمتى واجبدر) دىمىشدر. بوندای آدملىرىنى كوئىللىرى طىچ، قىللىرى حوش، فىكرلىرى صف اولور. اما آچو كىلگان وقتلورده صبر قىلمى آچوونك سببلى آشغوب بربر اش قىلدقده كوب وقت اوكنچكە سبب بولور. لىكن اش اوتكاج اوكونك فايداسى بولماس. شونك اوجون شرىعتىز هر كىمى آچوچان بولماي بىلكە هر وقت صبرىلى و شفقتلى بولورغە قوشادر.

(۸ نچى درس. توكل بياننده)

هر شىنك سببلىرىنى قىلدقدىن صوئره بارچه اشكنى اللەغە طابشروب هراشنى اللەدن دىوب بىلمە گە توكل دىرار. توكل شرىعتده بىك بىخى و بىك ماقتاولى اشدر. اما سببلىرىنه كرىمى فقط قول باغلاب

الله نك بازغانى بولور ديوب تورماق توكل بولميدىر. چونكه الله تعالى بو دنيانى سبب دنياسى قيلمىشدر. يعنى هر نوسه نك بولووينا بر سبب ياراتمىشدر. شول سببىنى قيلمادقه اول نوسه بولميدىر. شونك اچون هر شينك سببىنه كوشورگه وكسبكه طوشورغه كبروك، برده كسب ايتى الله اوزى زقلاندر ئلى اللهغه طابشردم ديوب هيچ باشنده يا كه سندرده ياتمق بيك ثوابلى اش دگلدرد. يالقاولق واحمقلىقدرد. دوكتورلرغه بارمق، رنجولرگه دوالر قىلدردمق توكلرگه خلاف بولمى بلكه سنت بولغان بر اشدر. چونكه الله تعالى رنجولرنى اوزى ياراتدىغى كى رنجولره هر تورلى دوالرنيك اوزى ياراتمىشدر. دنياده هر تورلى رنجولر، واول رنجولرنك دوالرى وآنك طبيبلرى بولمق الله نك عجايب بر حكمتيدرد. الله تعالى اوزينك حكمتى و علمى بوينچه بو دنيانى شولاي ياراتمىشدر. هم رسول الله اوزيده بر وقت يهودى دوكتورغه باروب دوا قىلدردى روايت قىلنمىشدر. شونك اچون رنجولره دوا قىلمق توكلرگه خلاف دگلدرد.

۹) نچى درس. دين و شريعت اشلرنده اور تاچه بولمق

الله تعالى حضرتلرى رحيملى وشفقتلى بولدقندن بندا لرنى آغر اشلر ايله تكليف قىلماغان. شونك اچون فرض، واجب عمللرنى اخلاص ايله قىلدقندن صوكره هر وقت نفل عبادتلا ايله شغله نى، بلكه نىسكزه بر قدر راحت و طنچلىق و يرگز، الله نى ذكردن مانع بولادىوب جماعت آللى خاتونسز عمر ايتمك، وتونى بوينى نفل نمازلرى او قومق، وهر وقت قوللرده تسبيح لرى بولندردمق كى آغر اشلر ايله الحمد لله بزم شريعتنمز كوچله ميدرد. اما الله نك نعمتينه شكر قىلوب بعض وقت نفل عبادتلا قىلمقده كوركام و مستحب اشدر.

(۱۰) نچی درس. اللهدن قورقهق

هر نرسه نی، بلگوجی و کورگرچی، و هر سوزلر نی ایشنوجی،
 و هر نرسه گه کوچی بیتمکوجی اللهدن بیک قورقکیز، رحیملی اللهنک
 سوزینی طکلاگز. قوشقان اشلرینی قیلوب، طیغان اشلرندن طیواکیز!
 چونکه ربگیز سزه دنیاده طنچ و راحت عمرلر و یروب آخرته مسعود
 قیلماقغه قادر بولغان کبی، بالعکس دنیاده فقیر و خور قیلوب آخرته
 قانی عذاب قیلورغه ده قادر در. بویله ایسه اللهنک عذابندن قورقوب،
 و رحمتندن امید ایتمه گه هر قایومز بورچلیمز. اللهدن قورقماغان
 و رحمتندن امید ایتمه گان کیشیلر حقیقتده بیک عقلسز واللہ تعالیٰ نی
 کامل تانوماغان آدملر در. اللہ نی کامل تانوغان آدم البتہ اللہ نی
 خاطرندن چغارمای دنیا و آخرت مشقت لرنندن قوتولونی اللهدن
 صورار. و قیلغان گناه و یمان اشلرندن توبه و استغفار ایدوب همان
 بخش عمللرینی آرتدروب اللهنک رحمتینه یقین بولورغه طرشور.
 هیچ کمئی رنجتمهس، و کشی عیبلرینی تیکشرمهس، اوز حالینی اصلاح
 ایدوب طنچ و راحت یاشار.

(۱۱) نچی درس. نظافت - پاک لک

کامل تربیه لی آدم بولمق اوچون نظافت - پاک لک برنجی کیرلکی
 اشلردندر. نظافت حفظ صحت جهتمندن بیک کیرلکی و فایده لیدر. چونکه
 آندای آدملرنک ته نلری سلامت، قلبلری صف، و فکرلری آچق و او تگون
 بولور. هر کون بش وقت نماز اوچون طهارت آلماق فرض بولور و دیده بو
 سببندر. عقللی و تربیه لی آدملر کیمیلرینی و اعضالرینی پاک یور تورگه

طرشورلر. بوييله قيلمادقده آدمدن تورلى ناچار ايسلر كيله باشلاب
فكرلر يده ضعيفله نور. چونكه طوغرى فكر سلامت تهنده گنه بوله ديمشور.

(۱۲) نچى درس. بدعت بياننده

دين و شريعت حكملرينى، و اسلاميت آدابلرينى اوزگار توب،
شريعت ده بولماغان اشنى شريعت حكملرندن ديب اعتقاد قیلوب،
شول يالغش اعتقادنك بويىچه يورمك شريعت ده بدعت بولغان
اشدر. رسول اللهنك بو اشدن طيغانلغى كوب حديث لرندن معلومدر.
آرامزده بدعت لر كوب بولسه ده آنلرني صاناماغه بو قسقه رساله مز
يوكله ميدر. فقط مؤمن مسلمان بولغان بنده گه هر بر اشينى اولچهب،
شريعت نقطه سندن اوزگار تمه سكه اجتهاد قيلمق لازم و فرضدر.

(۱۳) نچى درس. حسد بياننده

جناب حقتك بره و گه بيرگان نعمتینه كوئچيلىك قیلوب اول
نعمتنك آندن بتوونى و كيتوونى تلاب طورمق، حسد قيلمق بولادر.
بو اش شريعت ده حرام و گناه اشدر. شونلك اوچون رسول اکرم
حضرتلرى (اياكم و الحسد فان الحسد يأكل الحسنات كما
تأكل النار الحطب) يعنى بربرگزگه حسد كوئچيلىك قیلودن صاقلانكز!
آنك اوچون كوئچيلىك قيلمق او ط اوطوننى آشاغان و ياندرغان كى،
كوئچيلىك قیلوده بخشى عمللرنك ثوابينى بتورور ديمكدر.
واقعا كشيده بولغان نرسه گه كونه شمك بيك عقلسزلىق و احمقلىقدر.
حاجت نرسه لرگنى كسب ايدوب اوزك طابارغه، والله دن صورارغه
تيوشدر. اى عقللى بالالر! الله تعالى سرنك گوده لوگزگه و صورتلوگزگه،

وظاھری عمللرگه قاراماس بلسکه قىلبرگزه قارار. شونك اوچون كوچمىلك كىي ناچار اشلردن قىلبرگزنى پاكلرگه وصفلارغه طرشكز!

(۱۴) نچى درس. شوملانمق بىماننده

سفرگه ياخود بر يرگه بارورغه چقدقدده آلدگدن ماچى، ياخود آدم اوزوب كىتوندىن، ياخود قارغه وقوزغون كىي نرسه لرنك ئچقرو لرندىن (يول اوڭ بولماس ديوب) شىكلانمك وشوملانمق بىك بىمان خلقتدر. چونسكه كىرهك فايدە، كىرهك ضرر بولسون هر تورلى اش اللهنك تقدىرنىن باشقه بولمىدر. بنااعليه قارغه وقوزغون ئچقرونك، همە ماچى لرفلانلر اوتوويناك آدمگه وباشقه نرسه گه هېچ بر تاثيرى يوقدر. هربراش اللهنك تقدىرى ايله بولووينە اشانغان آدم البته آنداي يوق نرسه لرگه آلدانماس. وآنداي نچار خلقلار بىرن خلقلانماس. اما يوغوشلى رنجولردن شىكلانمك وشوملانمق مذموم دگل بلسكه ممدوح اشدر. بوخصوصە رسول الله يوغوشلى رنجودن آرسلاندن قاچقان كىي يراق بولورغه قوشمىدر. همە آنداي رنجولرنك سلامت كشىگه يوغووى طبا ثابتدر. شونك ايچون شريعت دە صاقلانورغه بيدورلمىدر.

(۱۵) نچى درس. رىا بىماننده

الله ايچون بولغان عمل وعبادتلرنى كشىگه كورساتو ايچون قىلمق رىا بوله در. رىا بىك زور گناهدر. الله تعالى نك آچووينا سبىدر. رىا نىتى ايله قىلنغان عمل وعبادة الله تعالى قىاشنده مقبول دگلدر. شونك ايچون قىلغان عمللرگزنى فقط الله ايچون اخلاص ايله قىلگز، سىنك عمل قىلوگنى كىرهك كورسونلر كىرهك كورماسونلر

سیکنا برابر در۔ کشی کورگانل سکدن سیکنا ہیچ بر فائده و ضرر یوقدر۔
چونکہ سیکنا اللہ دن باشقہ دانلرنک فائده و ضرر قیلماغه اصلا طاقت لری
یوقدر۔ بس سزلرده عمل قیلغانکزی کشیلر کورسونلرده بر آز فائده لری
تیمس میکان دیوب یوقغه آلدانوب زور ثواب آلاچق عبادت لرنکزی بیلگه
ییبارماکز، ہونک ایچون قیامت کوننک جزاسینی کورورسز و اوکنورسز!
ہمدہ کشیلرگه کورساتور ایچون بخشی کیمیلر کیمک و بخشی
آطلر جیگوب ریالانوب و تکبرلنوب یورمکده شریعتده حرام
ومنہی اشلردر۔ ہونلردن صاقلانمق تیوشدر۔

(۱۶) نچی درس۔ اسراف بیانندہ)

اللہ نك ویردکی مالنی ونعمت لرینی تیوشلی قدرندن آرتق،
یاخود ہیچ تیوشسز اورونلرغه صرف قیلماق اسراف بولادر۔ حقیقتندہ
اسراف بیک زور اعمقاف والوغ گناہدر۔ شونک اوچون اللہ تعالیٰ
(وَلَا تَسْرِفُوا اِنَّهٗ لَا یُحِبُّ الْمُسْرِفِیْنَ) یعنی مال لرنکزی اسراف
قیلماکز! اللہ تعالیٰ اسراف ایلدوچیلرنی سومیدر دیہشدر۔ واقعا
اللہ نك بیریگان نعمتینک قدرینی بلمی، باراماس اورونلرغه طومتق
عقلسزلقندن باشقہ بر اش دگلدر۔ شونک اوچون هر نرسه نی اوز
اورنوندہ صاقلاب تومتق تیوشدر۔ آشلق وایگن کبی نرسه لرنی صاقلامای
بوزولور دای یولرگه قویوب نهره م شہرہم ایتمک اسراف بولہدر۔
بناء علیہ بارچہ سندن صاقلانمق لازمدر۔

(۱۷) نچی درس۔ غیبت بیانندہ)

کشیلرنک عیب لرینی ایکنچی کشیلرگه سویلامک غیبت
بولادر۔ غیبت شرعا وعقلا مذموم ویمان اشدر۔ چونکہ کشیلرنی

يما نلاب سيكا بر فائده كيدميدر. آنمن صوڭ كشيلىرنى غيبت قىلو
 سببلى سنك دنيا ده كشيلىر آراسنده قدرڭ و اعتبارڭ بته در. وكشيلىر
 ايله دشمان بولشوب، دستلرڭ ايله بوزولشوب بتارگه سبب
 بولادر. وقيلغان بخشى عمللرڭنىڭ ثوابى بوعالادر.
 اى عزيز بالالار! شول قدر دنيا و آخرة ضررلى بولغان بر
 حلقى بېچك بولسده طاشلارغه وقيلماسقه طرشكز!!!

(۱۸) نچى درس. يامان گمان بياننده) *

آچى بلمى طرروب بره ونك فلان تورلى ناچار اشى بولورغه
 كيرهك ديوب كشيگه يامان ايسه بده بولمق، حوام وبېك ناچار
 خلقدر. شونك اوچون رسول الله دن (يامان گماندن صاقلانكز
 چونكه يامان گمان سوزنك يالغانراقيدر. بربرڭنىڭ ياشرون،
 وسر اشلىرىنى بلورگه وسېزه رگه يورمه كز! بربرڭز ايله ازغشما كز،
 وبربرڭزگه حسد وكونچىلك قىلشما كز، وبربرڭز ايله آچو
 واوبكه طوتوشما كز، بلكه بارچه كز الله تعالى قوشقاچه قرداش
 بولشوكز، مؤمن مسلمان بربريننه قرداشدر؛ آشا هيچ بر جهتمن
 جبر و ظلم قىلماسون و هيچ خورلاماسون) ديگان معناده حديث
 شريف ده صادر بولمىشدر.

(۱۹) نچى درس. الله سومك)

اى بالالار! هر شيدن الوغ بولغان الله تعالى حضرتلرى سزنى
 آنا كز قورننده خلق قىلدى. وسزنى دنياغه كىلگانچه گه قدر آندە صاقلادى.
 ودخى دنياغه كىلگانچ سزلرنك آنالرڭزنى سزلر ايچون مشقتلنه
 طورغان ايتدى. و آنا كز سزلرنى ايمزوب تربيه ايتدى. وسزلره
 هر تورلى ضررلر كلودن آنا كزنى قورقا طورغان ايتدى. وسزنىڭ

آنانکه سزای ایچون مشقته نوب مال لر جیوب سز الوغ بولغانغه
 قدر سزای سزای سووب تربیه ایندی. وسزایه آنچه لر صرف ایوب
 مکتب، مدرسه لره جیباردی. وآنده هر حاجت لرکزی آلورغه آنچه لر
 ویردی. الله تعالی سزایرنگ صورت لرکزی هر حیوانات صورتندن کورکام
 ایندی. سزایه بخشی سزای سوویلاشرگه تل ویردی، وهر بر فائده ای
 اشلر نی قیلورغه قول ویردی. رزق طلب قیلو ایچون یورورگه آباق
 ویردی. کورورگه کوز ویردی. ایشورگه قولاق ویردی. وسزایه بخشی
 ویماننی بلور ایچون عقل بیردی که: آنک آرقاسنه معیشت کورده زور
 فائده کورورسز! واول شوندا ای الله درکه بیورنی سزایرنگ فائده کز ایچون
 یارانندی. و بیور یوزنده صولور، دریالر، بلغه لر، چیشمه لر آغزیدی.
 وآنده هر تورلی آغچلر ونباتات لر خلق قیلدی که، سزای اول طاتلی
 صولردن اچهرسز وتملی نعمتلرندن آشارسز، و ماتور شاکه لی صحرالر،
 و باقچلر نی کوروب حوشلانورسز! ای عقلی بالالر! سزنی یوقندن
 بار قیلغان الله تعالی سزگه بو کبی نعمتلر نی بیردی، ایندی سز بالالر
 اول الله نی، همه نرسه دن آرنق تعظیم قیلوب، الله تعالی گه عبادات
 قیلورکز. الله نی تعظیم قیلماق، آنک قوشقان اشلرینسی قیلوب،
 و طیبغان اشلرندن طیولماق ایله تابلور. ای بالالر! اگر سز، شولای
 اوزکزنک خالقکزی تعظیم قیلماکز الله تعالی سزنگ بختکزی
 توفیقکزی آرتدورور. وسزنی بارچه مخلوقاتینه سیوکل قیلور، رزقلرکزی
 کیگ قیلور. وکچه کوندز ضرر ویره طورغان شیلردن صاقلار.
 ای بالالر! بزنگ ترک کمزنی صاقلو ایچون الله تعالی حضرتلری
 جیلر نی، بولولر نی، آی وقویاشلر نی ویولدلر نی خلق قیلدی، که
 بز آنلر نی اوزلرینک امر قیلند قیلری اشلرند دائم کوره ز، ایندی بالالر!
 بز لرده الله قوشقان اشلر نی قیلوب و طیبغان نرسه لرندن طیولماقمز تیوشلیدر.

(۲۰) نچی درس. پیغمبرلرنی سومک

ای بالالار! الله تعالی آدملرنی خلق ایندکدن صوگره آنلرنی آشامق، اچمک، کیمم، صالم، یورط، بیر کبی اوزلرینی آچلقدن صوصاودن، اسسیلکدن، صالتنلقدن صاقلی طورغان شیلره محتاج ایندی. صوگره بو نرسه لرنی تابمق ایچون آدملره کسب ایله بیوردی. لکن کشیلر برگنه تورلی بولماینچه، بلکه بعضیسی بخشی بعضیسی یمان، بعضیسی قوتلی، و بعضیسی ضعیف در. بوندن ناشی انسانلر بو حال اوزره قالسه لور یمان بخشیغه، کوچلی ضعیفکه ضرر ایده چک اولدغندن الله تعالی حضرتلری دیانت و شریعت یوللرینی بیان قیلور ایچون رسوللر پیغمبرلر یباردی. اول رسوللر بنده لرگه حلال و حرامنی، فائده و ضررنی، بخشی و یماننی بیان قیلوب، آنلرنی دنیاده و آخرتده فائده لی و ثوابلی اشلرنی قیلورغه، و دنیا آخرت ضرر و زیان کیتره چک اشلردن صاقلانورغه امر قیلدی. ای بالالار! اگر الله تعالی بو پیغمبرلرنی یبارمگان بولسه کشیلر حلال حرامنی، بخشی یماننی فائده ضررنی بلماسلر ایدی. والله تعالی نك عندا بنندن قورقماسلر ایدی. و رحمتندن امید ایتماسلر ایدی. بلکه هر وقت بو بوسیتته جبر و ظلم قیلوب فائده لی اشلرنی قیلودن محروم بولورلار ایدی.

حالمزنی بیان ایدوب، و هر حقوقلرمزنی بلدروب، بزلرنی دنیا و آخرت سعادتینه ایرشدر و ایچون الله طرفندن دین و شریعت ایله پیغمبرلر یبارلمشدر. بو سبب بله جناب حق آنلرنی هر کمدن آرتق و هر کمدن زیاده مرمتلی قیلدی. و انسانلر آنلرنك سوزلرینه اشانوب اطاعت قیلسونلر ایچون آلاغه زور معجزه لر بیوردی. مثلا حضرت عیسی غه اولوب چروب بنگان کشیلرنی ترگزمک کبی، حضرت

بینه پیغمبرمز (بر الوالدین افضل من الصلوة والصدقة
 والصوم والحج والعمرة والجهاد في سبيل الله) بیور مشدر.
 یعنی آتا آناغه بخشیلق قیلیمق نماز، روزه، صدقه، حج، عمره،
 الله یولنده جهاد قیلیمقن خیرلیندر، دیمشدر.

ای عقللی بالا! اللهغه اطاعت واحترام قیلدقن صوگره آتا
 و آناکنی حرمتلی توتوب آنلرغه اطاعت قیلیمق وگوزل معامله ده
 بولنوب آنلرنک خاطرلرین صاقلامق تیوشلیندر. چونکه سینک آناک
 آغر مشقتلر چینگوب سیننی قارننده کوتهردی. وشول مشقتلرنی تحمل
 ایدوب همان سینگا شفقت و محبت ایدوب، سیننی هر تورلی ضرر
 ویرهچک اشلردن صاقلاب اوستردی. هم آتاک سینک معیشتنکه
 حاجت بولغان شیلرنی تابارغه طرشوب کسب قیلدی. وسینک راحت
 بولماغک اوچون اجتهاد ایتدی.

بس شولای بولغاچ سین آنلرنی بیک سووب آنلرنک
 سوزلرین طکلا! ای بالا! آناک سیننی کوچ مشقتلر ایله قارنندن
 قویدقن صوگره سیننی کورو ایله غایت شادلانندی، قلبلری
 راحتلندی. وسنی ایمزدی. واوچ توبلرنده وبلا کلرنده کوتهردی.
 سینگا یومشاق اورونلر بيشکلر حاضرلهدی. تهنلرکنی وکییملرکنی
 پاکلادی. وسیننی وقتنده یوقلاتوب تربیه ایتدی. و آتاک اسسی
 کونلرده پشوب یانوب، صووق کونلرده قاطوب طوگوب رزق، کیم
 سالم کبی سینگا حاجت شیلرنی تابارغه طرشدی.

بس شولای بولغاچ سیننده آنلرغه محبت و اطاعت قیلماغه
 جورچلیسک! ای بالا! انکاک سیننی ایرته برله یوقوکلن اویغاتوب

بیت کوزلرگنی یودروب صفی کیمیلر کیدروب سینک تاماقلرگه
 حاضرلاب طویدره ایدی. وکیچه بولسه اورونلرگنی حاضرلاب یوقلاتا
 ایدی. همد آتاک آناک سینى بیک سودکلرندن مکتب مدرسه لرگه
 ییبهردیله. وسنک رفیقلرک آراسنده هر قایوسندن یخشی وادبلی
 بولووگنی تلهب اول مکتبلرده سینک اوچون کوب آقچه لر وکوب ماللر
 صرف قیلدیله. آلارنک بویله مشقنلرندن مقصودلری ایسه سینک دنیا
 بختلی معرفتلی، بای آدم اولوبده آخرتدهده مسعود بولماقکلر.
 سین آلارنک بو خدمتلرینی اونتوب، آنلرنک خاطرلرین
 قالدروب، دنیا و آخرت خور بولا کورمه؛ بلکه آنلرنک اول
 خدمت وشفقتلرینه قارشى آنلرنک سوزلرینی طکلاب آلاغه
 رحمت و مغفرت ایله خیر دعا قیل؛ قوتک بیتکان قدر آنلرغه
 مال وباشقه خدمتلرگنی قزغانما؛ کچکنه وقتگده سینى نیچک
 مشقتله نوب تربیه قیلدقلرینی خاطرگدن چغارمه؛

(۲۲) نچی درس. معلم وقرداش لرگه احترام)

ای عقللی بالا؛ سینک بدنکنى تربیه قیلدقلری اوچون
 آتا آناکنى سویوب تعظیم قیلماق تیوش بولغان کبی، روکنى
 عقلکنى تربیه قیلغان استاذ و معلم لرگه ده محبت و احترام تیوشلر.
 چونکه سینک استاذ و معلم لرک او قیق یازماق کبی انسان نی کمالنگه
 ایرشدره تورغان شیلرنی اوگره تورلر. سینکا کورکام خلقلرنی
 بلدرورلر. هربر فائده لی اشلرنی بیان قیلوب هربر ضروری
 اشلردن طیبیلو یوللرینی کوسترورلرکه: بو شیلر سایه سنک سین دنیا
 و آخرت مسعود (بختلی) بولوب بارچه خلقنک محبتینی جلب ایتمش
 اولورسک. استاذ و معلم لرک سینکا اوزگنی یوقدن بار قیلغان اللهغه

آتا آنا ئىدىن سوڭرە ايك بىقن لىر ئىدىر. آنىڭ اوچون آلا ر سىنىڭ
 بىختلى توفىقلى بولووڭنى الحاصل كامل انسان بولووڭنى چن كوڭللىرىدىن
 آرزو ايدىرلىر. نىچىڭ بولسە دە سىنىڭ قدرلى و درجەلى آدم بولماقڭ
 ايله شادلانەر. بونىڭ اوچون سىنىڭ آنلىرغە تعظيم قىلماغە و خاطرلىرىن
 صاقلارغە بورچلىسىڭ! و بويىلە آنلىرىڭ حقلىرىنى رعايە قىلىدە اوزىڭ
 آدملىق قارشىڭ قدرلى، و جناب حق حضورىدە درجەلى آدم بولورسىڭ!
 آتا آنا و قرداشلىرىدىن سوڭرە آدمگە دوستىنى سومك تىوشىدىر.
 بىخشى ايبىدەشلىرى و بىخشى آدملىرى ايله دوستلاشوب يورمىڭ شرعا و عقلا
 ممدوح (ماقتاوىلى) اشىدىر. بو خصوصە رسول اكىرم افندىمىز
 (مثل الاخوين، مثل اليمين، تغسل احداهما الاخرى)
 يعنى ايكى دوست قرداشلىرى، آدمنىڭ ايكى قولى كىيىدىر كە اول
 قوللىرى بىرسون بىرسى يوارلىر. شونىڭ كىيى ايكى دوست قرداشى
 بىر بىرىنى ياردەمە بولنورلىرى دىمىكىدىر.

اي بالا! دوست و ايبىدەشلىرىڭنى سوسىڭ آنلىرىدە سىنىڭ
 هر جەتدىن فائىدە قىلماغە طرشىلار. آدملىرىڭنى بويىلە خوش معاملەلىرىنى
 اللە تەئالى سوبوب آنلىرغە زور ئوابلىرى و يورور. و باشقە آدملىرىدە تحسىن
 و آفرىن او قورلىرى. بو جەتلى خلىق آراسىدە قدر و مرتبەڭ آرتوب
 راحت ياشادىڭ كىيى آخىرىدە اللەنىڭ رحمتىنە يولقماغە لايىق اولورسىڭ!
 اگر دوست و قرداشلىرىڭنى سويىمى آلا ايله بوزولشوب يورسەڭ
 آلا ر دە سىنى دوست كورمازلىرى. بلكە دشمان توتارلىرى. وسىڭا ھېچ بىر
 جەتدىن فائىدەنى قصد قىلمازلىرى. بو جەتلى سىن اوز اوزىڭكە ضررايتىڭ
 بولورسىڭ! بس اى عقللى بالا! اولدە ايتىڭچە دوست و قرداشلىرىڭنىڭ
 خاطرلىرىنى قالدورغە طرشمە! آنلىرىڭنى و باشقە كىشىلىرىڭنى عىبلىرىنى

هېچ كېمگه سويلمه؛ بو سېمدن آلارنك خاطرلرينى قالدردغك كېي
 الله تعالى گه ده زور گناھلى بولورسك. آلارغه هر وقت آچق يوز
وتاتلى سوزلرك ايله خاطرلرينى تابارغه اجتهاد قىل؛ دوست
 و قرداشلركنك سوينچ وقابغولرينى اورطاقله يعنى آنلرغه كىلگان
 بىخشيلىقغه اوزينگه كىلگان كېي شادلان؛ و آنلرغه بلا و ضرر كىلسه
 اوزينك كىلگان كېي قايفور. و اول ضررنك آنلودن كيتوينى
 چن كوكلكدن آرزو قىل؛ بلكه قوتكدن كىلسه هرجهندن فايده و ياردمه
 بولنوب آلاردن اول ضررنى كېتەرورگه اجتهاد قىلغل؛ اى بالا؛
 بويله اولساك سېنى الله تعالى ده سور، و باشقه آدملرده دوست توتارلر.

(۲۵ نچى درس. اولو الامره اطاعة)

الله تعالى حضرتارى آدملرنى خلق ايتدكمن صوكره آنلره دنيا
 و آخرت فايدهلى اشلرنى اوگره تمك اوچون دين و شريعت جېبهردى.
 و شول شريعتلرنى آدملرگه ايرشدرمك اوچون آدملرنك اوز
 آرالرنلن پيغمبرلر جېبهردى. لىكن اول پيغمبرلر دنياده منگو
 قالماي بلكه، باشقه آدملر كېي داربقايه كوچهچك بولدقلرنلن
 بو شريعتنى صافلارغه، و آدملرگه همانده توغرى بولنى كورسه توب
 شول دين و شريعت حكملرينى اجراء ايدارگه البته برقدر كشيپلرنى
 ولى (خواجه) اينمك امر طبيعى ايدى. شونك اوچون الله تعالى قرآنك
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ
 ديه آنلرى اولو الامر اسمى ايله آتادى. آلار انسانلرنى حق دينگه
 اوندارلر. بربرسيته جبر ظلم قىلودن طيارلر شريعت قوشقان حكم
 و جزالرنى يورتورلر.

بس ای عقلی بالا! بلگلكه الله تعالى و آنك پیغمبرینه اطاعت
 قیلورغه تیوش بولغان کبی (اولی الامر) ننگده هیچ بر سوزلرینه
 و قوشقان اشلرینه قارشمق اصلا درست دگلدر. چونکه آنلر شول
 الله تعالى و پیغمبرلر قوشقان اشلر ایله بیورالر. اگو پیغمبرلردن
 صوگوره اول ذاتلر بولماسه خلق، دین و شریعت حکملرینی اونتورلر
 ایدی. بعضیسی بعض سیننه ظلم قیلوب حتی بر برسینی اولتورشلر
 ایدی. بربرسی ایله هر وقت نچقرشوب و تالاشوب توررلار ایدی.
 ای عاقل! بز آنلرغه اطاعت قیلماغه الله تعالى طرفندن
 بیورلغانغه کوره آنلرنی تعظیم قیلمق، و آنلرنی حرمتلی توتمق
 تیوشدر. گرچه سز بیک بای و درجه اییه سی بولسا گزده آنلرنک
 حقوقلرینی صافلامق لازمدر. پیغمبرمزنک (که تَدین تَدان)
 کشیگه نیچک دیانت و صداقت قیلساک اوزگنده شولای دیانت
 و توغریلق کورورسک) دیگان حدیث شریفی مفهومیجه: آنلرغه
 اطاعت قیلو سببلی اوزگننگه قدر و اعتبارک آرتوب بیوک درجه لرگه
 ایرشورسک!

۲۶) نچی درس. طوغان اوسکان ییرنی سویهک

انسان آتا آناسینی، استاذ و معلملرینی، و باشقه قرداشلرینی
 سویمک تیوش بولغان شیکللی، اوزینک وطنینی یعنی ییرندن صوندن -
 هواسندن و باشقه نباتاتلرندن و حیوانلرندن فایدالانه تورغان یورط
 ییرینی و اطرافده اولغان شهر و قریه اهللرینی سویوب آنلرغه هر
 جهندن فایده کیترو قصدنده بولورغه تیوشدر. اوزینک اهل
 عیالینی تربیه ایدوب آنلرنک حقوقلرینی اداء قیلدقدن صوگوره

اوز اطرافنده بولغان مسلمان قرداشلرينىڭ احتياجينه نظر
 قىلىق، فقير ويتيملىرىنه ياردم ايتىمىك، قىتتى بار آدمگه
 مکتب مدرسه لر اوچون قولدن كىلور قدر اعانه ايتىمىك،
 بالالارىنه دين و شريعت تاننورغه طرشمق الحاصل يتون قوتكىنى الله
 رضالغى اوچون اهل اسلام فائده سينه و علم يوللرىنه ياردم
 ايتىمىك كىي اشلىر، بنده اوچون ايك ثوابلى وانسانى دنيا
 و آخرت بيوك درجه لرگه ايرشدررگه سبب بولغان اشلىردر.
 درجه سينه كوره هر كم عمومگه فايده لى بر شغلده بولمق الله تعالى نىڭ
 ايك سودكى اشلىردر. حاجت اورونلرغه كوپرلىر يا صاتمق، مسجدلر
 مدرسه لر صالحوب بالالرنى او قوتمق، مطبعه لر آچوب عمومگه فايده لى
 كتابلر باصدر ب نشر ايتىمىك، اهل اسلام اوچون مفيد كتابلر
 تاليف ايتىمىك كىي، ملت اسلاميه نىڭ آلغه كىتووينه، سبب
 بولغان اشلرنى قىلىق شوعا و عقلا هر كىمنىڭ لازم وظيفه سىدر.
 اى عاقل! بو خدمتلرنى كامل اداء قىلوب الله قارشنده زور اجرلى،
 و آدملر قارشنده قدرلى اولماقنىڭ اوچون اول كامل اجتهاد ايله علم
 اوگرنمىك، شريعت نى كامل بىلمىك، و دنيا احوالندن خبردار بولمق،
 الحاصل هر نرسه نىڭ حقيقتىنى آڭلارغه طرشمق لازمدر. چونكه جاهل
 و احمق كشىلر، عمومگه فائده ايتو توگلى، يالغز اوزىنه ده فائده كىتوره
 آلدى، بلكه اشنىڭ حقيقتىنى آڭلاماغانغه فائده لى دىب قىلغان
 اشلرندن و قىلغان اجتهادلرندن كىوب وقت ضرر كوره. بس اوز
 وطنىڭغه خدمت ايدوب الله قارشنده قدرلى بولو اوچون اوگرنمىك
 تىبوشدر. اى عاقل! وطنىڭغه خدمت قىلماقنىڭ فائده سى، و قىلماغان
 تقدىرده ضررى اوزىڭگه قايتماچاقدىر. مثلا ايسه بىله ب قارىق: سىن
 اوزنىڭ بىك عالمده و باي ده بولساڭ اما بىك نادان و بىك فقير

یورطسز خانه سز کیمسز و آچلقدن آه و آه، ایدوب تمام آبتراغان کشیلر آراسنده عمر ایتوی کوبمی راحت بولور؟ بو وقتده سینک بایلغکنک کامل راحتی و حضوری اولورمی؟ آما سین شول علم و بایلغکنک ایله معرفتلی و اوقوغان بلگان، دنیا احوالندن خبردار بولغان کشیلر ایله عمر کیچروی نه قدر حضور اوله چق!

الحاصل بر انساننک کامل راحت و سعادتق اوچون فقط اوزینک بای و عالم اولماقیغنه کافی اولمی، بلکه اوزی برله برکه قاتشوب معیشت قیله طورغان آدملرنک راحت و سعادتلری ایله گنه طابله در. بس وطنکغه خدمت قیلونک حکمتی و ثمره سی بودر. شونکغه اوچون اول خدمت مقدسه شرعا و عقلا ایکن کورکام وظیفه در.

(۲۷) نچی درس. امانت بیاننده)

خاتم الانبیاء حضرتلری امانت خصوصنده (لَا اِیْمَانَ لِمَنْ لَا اِمَانَةَ وَلَا دِیْنَ لِمَنْ لَا عَهْدَ) بیوره مشدر. امانتی اولمایان انساننک ایمانی، عهدی یوق آدمنک دینی یوق دیمکدر. بویله اولدوقده امانت انسان اوچون، ایکن زیاده اعتبار ایدله چک برصفت در. چونکه آنی اعتبار قیلما دوقده ایمانغه ضرر وضعف کیلوونی رسول الله مذکور حدیث شریف ایله بیان قیلم مشدر. امانت نرسه؟ امانت شولدرکه، اولاً اوزکنی یوقدن بار قیلغان الله حضرتلرینک حقلرینی کامل رعایه قیلم قدر. اللهنک قوشقان اشلرینی قیلوب و طیغان اشلرندن طیولم قدر. هرکون ۵ وقت نماز، رمضانده روزه توتوق، زکات بیرمک، عشر بیرمک، حج قیلوق، و شونک کبی فرض واجب عملر الله تعالی طرفندن بنده ارگه امانت ایدلم مشدر. بو امانت لرنی

اداء قيلمق بنده لرنك اوستينه بورچدر. بونلرني اداء قيلمقده بنده لر الله تعالى نك رحمتينه لايق بولادر. اكر بنده بونلرني تيوشنچه اوتهمسه هم الله نك امرينه ونهيينه اعتبار قيلماسه بونلرغه خيانت قيلغان بولور. الله نك آچووينه (عذابينه) گرفتار بولورلر. الله ني سومك، پيغمبرلرني سومك، وبارچه آدملر ايله بخشى معاملده بولنمق دخی امانت جمله سندنلر. همده برهه ايله بر خيرلى اش خصوصنده قيلشقان وعده لر همه سي امانت در. شوشى وعده لرني عذر سز بوزمق كشى عيبنى آچمق، برهه نك ياشرون سر سوزلرينى ايكنچى كشيگه سويله مك كى اشلر امانت كه خيانت در. وزور گناهلى اشدر. بس امانت بنده لر اوچون ايك گوزل خلقدر. وايك بخشى صفت در. بو گوزل خلق ايله صفتله نغان آدمنى امين (اشانچلى كشى) ديورلر. رسول اكرم افندمز حضرتلرى امانت كه زياده اعتبار ايدوب، هر كمگه صداقتلى بولدقندن ياش وقتندن بيورلى (محمد الامين) ديو يورتلمشدر. واقعا امانت هر كم اوچون بيوك بر صفت در. امين كشينى هر كم سويه ر، وهر كم قاشنده اشانچلى كشى بولور. وهر كم آنك خاطر ينى رعايه ايدر. الحاصل الله تعالى قاشنده سويكلى، و آدملر قاشنده ماقناولى ودرجه لى آدم بولور.

(۲۸ نچى درس. حيا اوياتلى بولمق بياننده)

رسول اكرم حضرتلرى (اذا لم تستح فاصنع ما شئت)

بيورمشدر.

يعنى اويالماساڭ تله ساڭ ني اشله ديب حياسز كشيلىرني آچولانوب ايتكان سوزيدر. حيا شونداى بر صفت دركه، بنده ني شرعا وعقلا مذموم بولغان، و آدملر آراسنده عيب صانه له طورغان

اشلردن طيار، حيالى آدم اللهنىڭ اوامرینه ونواهيینه كامل رعايه ايدر. اللهنىڭ امرلرینی قوبارغه، ونهی قیلغان اشلرینی قیلورغه چیرکانور. شریعت ده حرام اشنی یالغز وقتنده قیلماس، بس حیا انسان ایچون ایڭ گوزل صفت لرنىڭ بریدر. حیانك ایڭ تیوشلیسی اللهدن او یالماقدر. اول ایسه اللهنىڭ امرلرینه بوی صونوب طیغان اشلردن صاقلانماقدر. حيالى آدمنى هرکم سويهر وهرکم قاشنده قدرلی واعتبارلی اولور. ای عاقل! سینده حيالى اولورغه اجتهاد ایدوب بو درجه لرنی تاپارغه طرش! اوزڭدن الوغ آدملرنی آتا و آغالرڭ اورنده کوروب، آلارنی حرمتله ب خاطرلرینی قالدیرماغل! اوزڭدن کچکنه لرنی طوغانڭ کبی کوروب آلا رغه شفقت و یومشاقلق قیل! وهر کمگه آچیق یوزڭنی، وتاتلی سوزڭنی قزغانماغل! حاضر حریت زمانی دیب هیچ کمدن چیرکانمای و کوز یوممای چیکر و ب قچرماغل! چونکه ادب سزلنورگه، هیاسزلنورغه شرعا و عقلا درست توگل. لکن حيالى بولام ديب اوزڭنىڭ کیرهك سوزڭنی سويهرگه، و شریعت ده تیوش و جائز بولغان عملنی قیلورغه او یالماق، همک سوز سويهرگانک آغزنی قول ایله قاپلامق آقرنلق ایله سويهرمک و باشقه بر تورلی حرکتده بولماق، ادب و حیادان سانالمیدر. بو صفت شریعت ده چمن لکدن و ناچار صفت لردن سانالمشدر. بس ای عاقل! اللهنىڭ سويکلی بنده سی بولاسڭ کیلسه، و آدملر آراسنک مرتبه لی کشی بولیم ديسهك ادبلی و حيالى بول!

(۲۹ نچی درس. دین و شریعت بیاننده)

دین — الله تعالی طرفندن پیغمبولر واسطه سیله بنده لرگه یبولمش بر زور نعمتدر.

دین — بنده لرنک دنیا ده ترتیب ونظام اوزرنده بولوب
 و آخرتده مسعود بولمقلرینک باش سببیدر .

دین — اللهنی تانورغه، توغریلقغه عدللسکگه، امانتگه و جناب
 حقغه عبادت قیلو طریقلرینی بیان ایدوب انساننک مادی و معنوی
 ترقیسیینه سببیدر .

دین — آتا آنا، قوداش اروغ، و بارچه انسانلرایله دوست و تاتو
 تورورغه، و شونک کبی انساننک دنیا ده راحت معیشت قیلوینه سبب
 بولغان کورکام خلقلر ایله خلقلانورغه دعوت ایدوچیدر .

دین — تاولسکگه ۵ وقت نماز، یل مدتنده ۳۰ کون روزه،
 بای کشیگه حج قیلماق کبی آدمنک جانینه و تهزینه فایدالی، و آخرتده
 اللهنک رحمتینه لایق ایله تورغان اشلرنی بنه لرنک اوست لرینه لازم
 ایده در . ای بالا! اگر جناب حق اوز رحمتندن بنده لرگه دین و شریعت
 جیبهرمگان بولسه ایدی آدملر اوز لرینه نه فایدالی، نه ضررلی
 ایدکینی بلمسلر ایدی . واللهنی تانوماسلر ایدی . و آکا عبادت
 قیلو طریقلرینی ده بلماسلر ایدی . و نفسلری آرزو قیلغان هر تورلی
 تاچار اشلرنی قیلوب اوز لرینی هلاکتکه توشورولر ایدی .
 بس بزلر الله تعالی نک بو قدر زور و قدرلی نعمتی نک
 قدرینی بلوب اول رحمتلی و شفقتلی الله تعالی حضرتلرینه کوب
 شکرلر قیلماغه بورچلیمز ! . . .

(۳۰ نچی درس . حیوانلرغه شفقت بیاننده)

بیدغمبر من محمد علیه السلام (اتقوا الله فی البهائم العجموات
 فارکبوها صالحه وکلوها صالحه) دیمشدر .

ترجمه: سوز سويله رگه افتندارى بولماغان حيوانلرغه ظلماق
 قيلوده الله دن قورقكز! آطلانوده حقينى اوتوب، تاماغينى طويدروب،
 كوچندن آرتق سالماي قووالاماينغه آطلانكز! ديمكدر. بو
 حيوانلرني الله تعالى حضرتلري بارجه سيني بزم فائده مز اوچون
 ياراتمشدر. بونلردن آدملر كوب فائده لر كوره لر. الله تعالى اول
 حيوانلرني ياراتماسه آدملرگه بيك چيتمن بولور ايدي. شونك اوچون
 رحيملى الله تعالى آدملرگه آغر يوكلرينى سالوب بوررگه آطلر
 توه لر، ياراتدى سوتلرندن آچوب فائده له نو اوچون قويلر صغرلر
 ياراتدى. يونلرندن تيريلرندن فائده لانه اوچون قويلر صارقلر
 ياراتدى. بو حيوانلر هر قايسى انسانلر فائده سي اوچون
 ياراتلدى. شونك اوچون ده بزرگه بو حيوانلرني اورنسر رنجتمك،
 اورمق، صومق كبي اشلر هيچ برسى جائز دگلدر. بلكه هر
 وقت آدم بالاسى اول حيوانلرغه شفقت ويومشافلر قيلمغه بورچليدر.
 وقتنده آشاتمق اچرتمك، هم ياتا طورغان اورنلرينى قارامق
 كبي اشلر هر برسى لازمدر. چونكه الله تعالى آنلرنيك رزقلرينى
 گرچه اوزى خلق قيلسه ده آنك تربيه سيني خواجه سينه تابشدر.
 بناء عليه آنلرغه اذا وجفا قيلر قه خوجه لرى مسؤل بولاديمكدر.

(۳۱ نچى درس. مال - هم آنى صرف قيلمق)

مال خصوصتك رسول اكرم (نعم المال الصالح للرجل الصالح)

يعنى حلال مال بخشى ابرگه (مالنى اسراف اينمى طوته بلكان
 آدمگه) نه خوش نرسه در! ديمشدر. حقيقتك مال الله تعالى نك بنك لرينه
 احسان اينمش بر فضليدر. چونكه مال بنك نك دنيا ده راحت معيشت

قیلماقینه سبب بولغان کبی آخرتده اللهنک رحمتینه ده سبب بولور .
آنک اوچون مال ایله مکتب مدرسه لو بناء ایدلور . مسجدلر بناء
ایدلور . قرداشلرگه فقیر ویتیم لرگه یاردم ایدلور . طوغریسی مال
ایله اللهنک رضالغینی طابوب بولور . لکن الله تعالی بنده لرگه باشقه
اشلرنده ده فعللری جهتمدن اختیار ویردکن مالنی صرف قیلوده ده
بنده نی اختیارلی قیلماشدر . بونک اوچون شریعتده مالنک صرف
قیلنه طورغان اورونلری بیان قیلنمشدر . ایندی بنده اللهنک
توفیقی ایله مالینی شول شریعت قوشقاچه صرف قیلدقه دنیا و آخرت
سعادتینه نائل بولدق کبی ، بالعکس مالنی صرف قیلوده شریعت نی
اعتبار قیلمای کیرهک بیرگه قزغانوب کیره کمهس بیرگه و شریعت ده
حرام اورنلرغه صرف قیلدقه بو آدمک مالی خواجه سینک دنیا و آخرت
خور بولماقینه سبب بولادر . الحاصل مالنک فائده لی بولماقی خواجه سینک
طوته بلووینه توقی قیلهدر .

ای بالا! سیکا اوز رحمتندن مال بیرگان اللهغه قارشوب شاید
مالسکنی حرام نرسه لرگه اسراف قیلمازسک! همده زکات عشر کبی
واجب حقربینی اداء قیلوده صارانلق قیلمازسک!

(۳۲ نچی درس . کورکام خالق بیاننده)

انسانه لازم اشلردن برنجیسی کورکام خلقلی بولمقدر . بوصفت
شرعا وعقلا کورکام صفت در . انسانی بو صفت ایله صفت لانورغه تیوشلی
ایدوکنی بلدره تورغان افندمز محمد علیه السلام سوزی :

(إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ) یعنی بن کورکام خلقلارنی

توگگلو ایچون ییبرلمش ایدم . بویله ایکان بزه یعنی هر مسلمان

اولادینه ممکن قدر نچار خلقلارنی تاشلاب کورکام خلقلار ایله خلقلانورغه طرشمق هرکم ایچون برنجی مرتبهده لازم و فرض ایدکی مذکور حدیث شریفدن معلومدر. الله تعالی بنده لرینه افعال و حرکاتلرنده اختیار و یردیکی کبی بو خصوصدهده بنده ننگ اوزینه طابشرمشدر. گویا الله تعالی ایتنه: «بنده لوم! بن سزگه بخش ایله یماننی قیلماغه اختیار و یردم لکن بن سزننگ یمانلق قیلماق کزغه اصلا راضی توگلمن. همده بخش ایله یماننی آبرماغه اوز رحمتدن عقل دیگان بر قدرلی نرسه و یردم، بس اول عقلنی اوز نونده استعمال قیلوب شوشی یمان اشلردن صاقلانورغه، بخش اشلرنی قیلماغه اجتهاد قیلماق اوز وظیفه کددر. قابوسینی اختیار ایتساکده بلگلکه، یوم قیامتده بنم حضوریمه کیلگاج جواب بیره چکسک» دیمشدر.

علمنی بیشکدن لحه قدر اوگرانمک لازم بولدییگی کبی، شوشی اخلاق حمیده ایله خلقلانورغه، اجتهاد قیلماقده شوپله در. لکن اخلاق حمیدهنی تحصیل قیلو اوزن مکتب و مدرسه او اولدغندن بز طلبه لره اوزمزی اخلاق قبیحه دن یراق ایدوب کورکام خلق ایله خلقلانورغه اجتهاد ایله مک، همده خلقه و معلم افندیلر تحت اداره لرنده گی بالالرنی شوشی اخلاق حمیده ایله خلقلاندرورغه اجتهاد قیلماق لازمدر.

(۳۳) نچی درس. سوپله شمک (ادبی)

رفیقلر ایله سوپله شدکده بیک فچروب و بیک آقرون سوپله شمک تیوش دگلدر. هم بیک آشغوب سوپله شمک مناسب اولمادیگی کبی،

طىكللاوچىنىڭ اچىنى پوشرىدلىق درجه آرتق سوزوب سويله شىمكىده
مناسب دىگلىدر. بلىكه آچىق يوز تاتلى سوز، وآچىق تاوش اىله
اورطاچه بولمق تىوشىدر.

وسوز آراسىنده دائىما يىمىن ايتىمىك هېچ مناسب دىگلىدر. بلىكه
گىناهدىر. چىونىكه يىمىن ايتىمىك درىست سوزدهده ضرورىت بولغان
وقتده غىنه، وشرىعت جىهتلىن بولغان دىعالرده غىنه جاز بولدىغىدىن
باشقه اورونىك سوز صابىن يىمىن ايتىمىك اللهغه جىرات (باطرىچىلىق)
قىلو بولادىر.

والله اسىمىنى يىكىلگىه صابىمق بولادىر. همده سوز آراسىنده،
(اىكمىكدر، قوياشدىر) دىمىك كىبى سوزلرده ناچارلىق درى. بوندىن
البتىه صاقلانمق تىوش.

طىكللاوچىلر اشانماسىه، سوزنىڭ درىستلىگىنه مناسب دىللىلرىنى
بىيان قىلمالى. اى بالا! يالغان سوزگىه يىمىن ايتونىڭ نه قدر بىوىك، وزور
گىناه ايدىكىنى بو سوزلردىن فىكرىلب قارامالى سىك! اول ايسىه اللهنىڭ
آچوىنه ودىنياده خورلىقغه، وآخىرتىده عىذابىنه سببىدر.

شايد عقللى آدم اوزىنى هلاك ايتىوگىه راضى بولماس. بلىكه
هر اشىنده اعتبارلى بولوب، اللهنىڭ رحىمتىنى، وآدملىرنىڭ محبىتىنى
اوزىنه جلىب ايدارىگىه (تارتورىغه) اجىتهاد ايدىر.

يا الله! بارچىه مزنىڭ اشلىرمزنى شرىع شرىفىكه موافق قىل!

آمىن!

صوىك.